

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ІМ. Б.Д. ГАВРИЛИШИНА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ДИПЛОМАТІЇ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ, ОФОРМЛЕННЯ,
ЗАХИСТУ Й ОЦІНЮВАННЯ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

першого (бакалаврського) рівня

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**

**Тернопіль
2023**

Укладачі:

О. І. Тулай, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та дипломатії;

І. Б. Дацків, доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії;

О. І. Стемковська, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та дипломатії.

Рецензенти:

Зварич Роман Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Західноукраїнського національного університету;

Ференс Богдан Володимирович, кандидат політичних наук, головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до ЄС.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та дипломатії, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Методичні рекомендації щодо підготовки, оформлення, захисту й оцінювання курсової роботи зі спеціальності здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 29 с.

Методичні рекомендації розроблено з метою визначення єдиних підходів до вибору теми, виконання, оформлення, процедури захисту й оцінювання міждисциплінарної курсової роботи.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні вимоги до структури та змісту міждисциплінарної курсової роботи	5
2. Основні етапи виконання міждисциплінарної курсової роботи	7
2.1. Вибір теми міждисциплінарної курсової роботи	7
2.2. Підбір літературних джерел	7
2.3. Робота над планом міждисциплінарної курсової роботи	8
2.4. Структура і зміст міждисциплінарної курсової роботи	9
3. Вимоги до оформлення міждисциплінарної курсової роботи	12
4. Оцінювання та процедура захисту міждисциплінарної курсової роботи	16
5. Перелік тем міждисциплінарної курсової роботи	18
6. Список рекомендованої літератури	20
7. Додатки.....	23

ВСТУП

З метою посилення загальних та фахових компетентностей здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» написання міждисциплінарної курсової роботи.

Міждисциплінарна курсова робота поєднує дисципліни та має за мету сформувати у студентів навички проведення наукового дослідження, розвинути вміння творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, поглибленим вивченням будь-якого питання чи теми навчальної дисципліни. Крім цього, міждисциплінарна курсова робота дає змогу виявити здатність студента самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити, вміння підбирати, аналізувати й систематизувати літературні джерела; вміння застосовувати отримані знання у процесі вирішення практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції, рекомендації щодо предмета дослідження.

Вирішуючи наукове завдання, визначене предметом дослідження, студенти розвивають своє наукове мислення через інтеграцію знань, умінь і навичок, набутих при опануванні різних дисциплін. У процесі виконання міждисциплінарної курсової роботи перед студентом постає низка питань щодо вибору теми, опрацювання літературних джерел, складання плану, порядку організації виконання роботи та підготовки до захисту. Міждисциплінарна курсова робота повинна відповідати встановленим вимогам і виконуватися автором самостійно на основі опрацьованого теоретичного, нормативноправового, статистичного і практичного матеріалу, містити висновки та пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою. Мінімальна необхідна частина унікальності тексту - 75%.

1. Загальні вимоги до структури та змісту міждисциплінарної курсової роботи

Метою виконання міждисциплінарної курсової роботи є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє ефективне застосування для виконання науково-прикладного завдання шляхом поглибленого опанування обраної теми та методів дослідження, демонстрації вмінь логічно-послідовного викладу дослідницького матеріалу, а також навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання завдань відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання:

- опрацювати, систематизувати, узагальнити та поглибити теоретичні знання у контексті вирішення певних практичних завдань;
- сформулювати конкретну прикладну проблему, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та не вирішена на практиці;
- встановити внутрішні та зовнішні зв'язки між явищами та процесами, які є суттєвими для вирішення конкретного практичного завдання;
- сформулювати висновки, рекомендації і пропозиції за результатами проведеного дослідження.

У курсовій роботі студент повинен показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей, що складаються у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень;
- уміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та інструктивним матеріалом, викладати власну точку зору щодо проблемних питань у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами та робити обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу

міжнародних процесів у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному, застосовувати сучасну методику дослідження з використанням таблиць, графіків, схем, діаграм та інших графічних рисунків.

Виконання студентами міждисциплінарної курсової роботи спрямоване на розвиток широкого кола компетентностей, якими має оволодіти здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», досягнення таких **результатів навчання:**

- знати на рівні новітніх досягнень основні концепції та методології наукового пізнання у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій;

- використовувати фундаментальні закономірності розвитку міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;

- здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності;

- відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій;

- доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

2. Основні етапи виконання міждисциплінарної курсової роботи

Виконання міждисциплінарної курсової роботи охоплює кілька етапів:

- вибір теми;
- підбір та вивчення літератури;
- складання попереднього плану;
- консультація з викладачем - науковим керівником щодо уточнення та затвердження плану курсової роботи;
- написання та оформлення курсової роботи;
- передача завершеної курсової роботи на кафедру міжнародних відносин та дипломатії для реєстрації та рецензування;
- оцінювання курсової роботи за встановленими критеріями оцінювання;
- захист курсової роботи.

2.1. Вибір теми міждисциплінарної курсової роботи

У процесі вибору теми міждисциплінарної курсової роботи доцільно керуватися такими мотивами, як: обізнаність щодо проблеми та її актуальності; наявність інформаційно-статистичної бази; можливість отримання практичних результатів; можливість продовження дослідження у подальших наукових роботах (наприклад, випускній кваліфікаційній роботі).

Вибір теми міждисциплінарної курсової роботи здійснюється із запропонованого переліку (див. с. 19 Методичних рекомендацій). Виходячи зі своїх наукових інтересів студент може запропонувати власну тему курсової роботи, обґрунтувавши при цьому її актуальність та своєчасність.

Обрана тема погоджується з науковим керівником і затверджується. Змінити або коригувати тему можна з дозволу завідувача кафедри при достатньому обґрунтуванні студентом доцільності таких дій.

2.2. Підбір літературних джерел

Міждисциплінарна курсова робота виконується на основі поглибленого вивчення та творчого критичного осмислення спеціальної вітчизняної та

зарубіжної літератури, чинного законодавства України та міжнародних законодавчих актів, передового досвіду, у тому числі зарубіжного, щодо обраної проблеми.

Мінімальний перелік основних літературних джерел подається у цих методичних рекомендаціях, однак він відображає лише загальну уяву щодо того чи іншого напрямку дослідження, не розкриваючи усіх глибинних аспектів. Тому з метою якісного виконання роботи студентам необхідно здійснити самостійний підбір додаткових літературних джерел, аналіз яких забезпечить належний рівень проведення дослідження.

У процесі виконання курсової роботи рекомендується використовувати літературні джерела за останні 5 років, що зумовлює необхідність ретельного вивчення нових видань підручників, навчальних і практичних посібників, монографій, а також статей у наукових журналах та періодичній пресі, які послідовно і логічно розкривають тему. Не допускається виконання міждисциплінарної курсової роботи виключно за матеріалами навчальних підручників і посібників. Основними літературними джерелами мають стати наукові видання та публікації.

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану курсової роботи.

2.3. Робота над планом міждисциплінарної курсової роботи

План є важливою основою майбутньої міждисциплінарної курсової роботи. Він визначає загальну спрямованість дослідження, дає змогу логічно пов'язати окремі проблемні аспекти обраної теми, розмістити їх у певній послідовності. При цьому слід мати на увазі, що всі проблемні аспекти пов'язані єдиною метою дослідження. Дослідження потрібно починати із загальних теоретичних положень, а потім переходити до аналізу конкретних явищ і процесів з використанням фактографічних даних.

План самостійно складається студентом після попереднього опрацювання інформаційних джерел, погоджується з науковим керівником та затверджується.

Структура плану визначається обсягом і складністю дослідження.

Оптимальний варіант - три розділи. Пункти плану повинні відображати сутність теми, бути короткими, лаконічними та викладатися у логічній послідовності.

У процесі написання курсової роботи план може уточнюватися. Зміни в плані слід погоджувати з науковим керівником.

План складає основу *змісту* міждисциплінарної курсової роботи.

2.4. Структура і зміст міждисциплінарної курсової роботи

Міждисциплінарна курсова робота повинна бути виконана самостійно і мати чітку і логічну структуру, складовими якої є такі елементи:

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст (додаток Б);
- вступ (додаток В);
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел (додаток Г);
- додатки (за необхідності).

Титульну сторінку включають до загальної нумерації, але не нумерують. Номери наступних сторінок проставляють арабськими цифрами у верхньому правому куті.

Зміст є ідентичним до плану курсової роботи із зазначенням відповідних сторінок, з яких починається кожний структурний елемент. Його розміщують після титульної сторінки (додаток Б).

Вступ до курсової роботи повинен містити:

- обґрунтування актуальності обраної теми;
- оцінювання сучасного стану проблеми, визначення вирішених таневирішених завдань, що існують у досліджуваній сфері;
- короткий аналіз досліджень провідних учених і фахівців удосліджуваній сфері;

- мету і завдання дослідження;
- об'єкт та предмет дослідження;
- методи дослідження, що використовувалися у процесі написання курсової роботи;
- відомості про інформаційно-фактологічну базу дослідження;
- інформацію про структуру роботи (див. додаток В).

Основна частина курсової роботи передбачає дослідження теоретичних та проблемних аспектів обраної теми. Тому у цій частині доцільно викласти сучасні відомості та уявлення про об'єкт (предмет) дослідження, які є необхідними та достатніми для вирішення завдань, поставлених у курсовій роботі. Викладаючи зміст роботи, студент повинен показати вміння аналізувати й узагальнювати теоретичні та практичні матеріали. Обов'язковим елементом є посилання на використані джерела інформації.

Важливим елементом роботи є аналіз нормативно-правового поля. Також у ході дослідження необхідно проаналізувати цифрові та статистичні дані, які стосуються досліджуваної проблеми, джерелом яких є статистичні щорічники, дані офіційних сайтів тощо. Цифровий матеріал має бути поданий у вигляді таблиць і рисунків (схем, діаграм, графіків), які є логічним продовженням викладених теоретичних положень.

Кожна таблиця та рисунок мають супроводжуватися аналізом змісту та посиланням на джерело інформації. Одна з головних вимог до графічного і табличного матеріалу - наочність. Заголовки (назви) таблиць, схем, графіків, діаграм мають відображати основний зміст матеріалу та період дослідження. У таблицях вказуються одиниці виміру, а в графіках та діаграмах - масштаб.

Перше питання міждисциплінарної курсової роботи має теоретичний характер, тут наводять погляди провідних вітчизняних і зарубіжних вчених щодо сутності досліджуваних категорій, понять, явищ і подій; розглядають історичні аспекти еволюції міжнародних відносин у досліджуваній сфері; розглядають принципи законодавчо-нормативного регулювання процесів, що досліджуються.

Друге питання міждисциплінарної курсової роботи має аналітико-

дослідницький характер. Забезпечуючи логічну послідовність дослідження, він повинен поєднати викладені теоретичні засади та вміння використовувати обрані методи дослідження для аналізу та оцінки статистичних даних.

У цьому питанні проводиться аналіз діяльності міжнародних акторів на глобальному, регіональному та локальному рівнях, визначаються динаміка і структура показників, обґрунтовується практичне вирішення розглянутих у попередньому питанні проблем.

Важливе значення має підбір і опрацювання цифрових та статистичних даних. Показники необхідно відбирати не менше, ніж за останні три роки, аналізувати їх, зіставляти, узагальнювати, групувати у таблиці. Таблиці повинні бути не громіздкими, а зручними та зрозумілими для огляду й аналізу. Разом з таблицями пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, що дасть змогу наочно ілюструвати процеси та закономірності, які розглядаються в роботі. Формуючи таблиці і діаграми, слід продемонструвати набуті навички застосування різноманітних методів аналізу, порівняння, виявлення позитивних і негативних тенденцій, вміння оцінювати ефекти та ризики тощо. Цифрові матеріали повинні бути пов'язані із відповідними коментарями автора. В оформленні таблиць, рисунків, іншого ілюстративного матеріалу, додатків потрібно дотримуватися установлених стандартних вимог.

У *третьому питанні* обґрунтовують рекомендації, пропозиції щодо удосконалення предмета дослідження, його інформаційного, методичного та організаційного забезпечення із врахуванням результатів аналізу, здійсненого у другому питанні курсової роботи. Цей пункт може містити дослідження зарубіжного досвіду та можливостей його впровадження в Україні.

Зміст питань відповідних пунктів міждисциплінарної курсової роботи має відповідати їх назві. Теоретичні положення слід пов'язувати з практичним станом досліджуваного питання. Наприкінці кожного питання стисло - 2-3 речення - формуються висновки.

Висновки є окремим елементом міждисциплінарної курсової роботи, що відображає стислий виклад результатів проведеного дослідження. У висновках

коротко наводяться найбільш важливі положення, які містять обґрунтовані, чіткі, лаконічні формулювання вирішеної проблеми; узагальнюються результати аналізу об'єкта дослідження за визначеним напрямом дослідження; зазначається не тільки те позитивне, що вдалося виявити у результаті вивчення обраної теми, а й недоліки та проблеми, що стосуються чинної практики діяльності міжнародних акторів на глобальному, регіональному та локальному рівнях; подаються пропозиції щодо удосконалення досліджуваного напрямку діяльності. Пропозиції мають бути спрямовані як на вирішення окремих теоретичних питань, так і проблем практичного характеру. Формуючи пропозиції, необхідно визначити їхню конкретну доцільність на даний час або у майбутньому. Рекомендації можуть бути розроблені студентом як самостійно на підставі практичного досвіду, так і шляхом узагальнення пропозицій, що містяться у літературних джерелах.

Додатки містять матеріал, який не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг.

Загальний обсяг курсової роботи має бути в межах 20-25 сторінок.

Перелік літературних джерел, використаних при написанні роботи, наводиться у *списку використаних джерел*. Список використаних джерел може містити орієнтовно 20-25 найменувань. Опис використаних джерел необхідно складати відповідно до вимог державних стандартів опису літературних джерел (з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015).

3. Вимоги до оформлення міждисциплінарної курсової роботи

Міждисциплінарна курсова робота - це рукопис, оформлення якого має здійснюватися відповідно до встановлених стандартів і чинних вимог. Міждисциплінарну курсову роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 x 297 мм), друк виконують за допомогою комп'ютерної техніки на одному боці аркуша білого паперу. Набір тексту роботи має виконуватися з використанням текстового редактора MS Word, (шрифт Times New Roman, кегль (розмір) 14 з міжрядковим інтервалом 1,5). Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25 мм).

Текст роботи слід друкувати з урахуванням таких розмірів берегів: лівий 25 мм, верхній і нижній - 20 мм, правий - 15 мм.

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами із застосуванням наскрізної нумерації упродовж усього її тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш потрібно внести до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

Зміст роботи викладають на другій сторінці. В ньому послідовно записують найменування питання плану (ліворуч), а праворуч визначають номер сторінки, з якої воно починається. Вступ, висновки, списоквикористаних джерел, додатки у плані нумерації не мають.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їхні назви правлять за заголовки структурних елементів. Кожний структурний елемент, а також пункт починають з нової сторінки, у кінці назви крапка не ставиться.

Кожне питання, зазначене в плані курсової роботи, слід виносити у заголовок і починати з нової сторінки. Перед назвою питання вказують його номер. Заголовки пунктів слід розташовувати посередині рядка і друкувати напівжирним шрифтом великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Приклад:

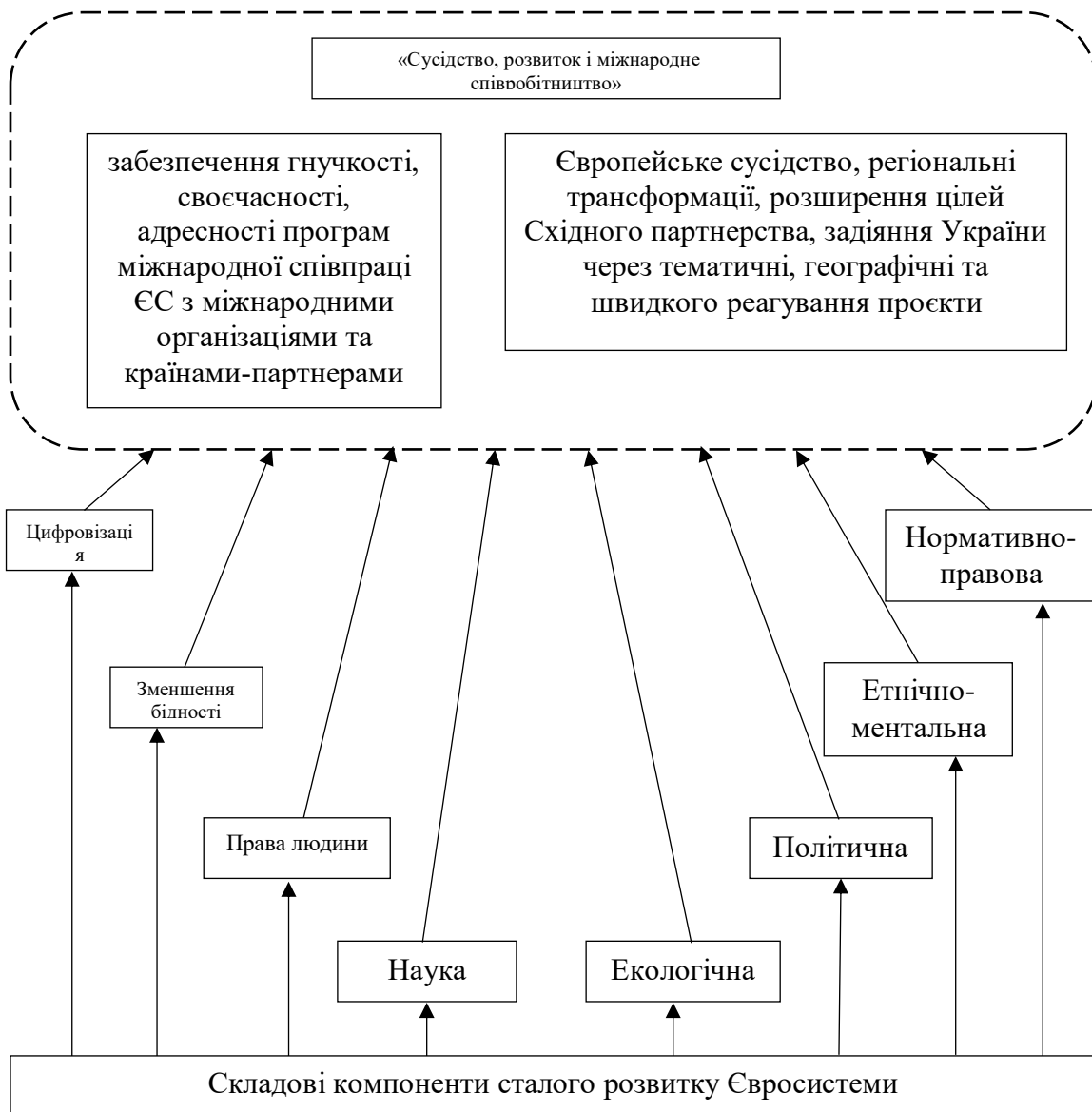
**1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ
У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Оформлення таблиць, рисунків, цитат. Наявність у роботі ілюстрацій, які називаються «рисунками» (схеми, діаграми, графіки), дає змогу викласти матеріал більш доказово, полегшує його сприйняття. одна з головних вимог до графічного і табличного матеріалу - це наочність. ілюстрації (рисунки, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. на всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. якщо ілюстрації створені не автором роботи, то необхідно

дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права, тобто посилатися на джерело.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під нею. Ілюстрація позначається словом «рисунок», яке разом з номером і назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: «Рис. 3.1. Характеристики та компоненти сталого розвитку ЄС» (див. приклад).

Приклад:

Рис. 3.1. Характеристики та компоненти сталого розвитку ЄС

Примітка: Розроблено автором самостійно.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер

ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: рис. 3.2. - друга ілюстрація у третьому розділі.

Цифровий матеріал зазвичай оформлюють у вигляді таблиць. За змістом таблиці поділяються на аналітичні і неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове знання, яке описується у тексті словами «таблиця дає змогу зробити висновок, що...», «із даних таблиці видно, що...» і т. ін. В неаналітичних таблицях розміщують здебільшого числові дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи. Заголовки розміщують над таблицями. Справа над тематичним заголовком з великої літери пишуть слово «Таблиця», її порядковий номер. Знак «№» перед цифрою не ставиться. Номер таблиці складається з номера питання та порядкового номера таблиці: Таблиця 2.3 (третя таблиця другого питання). Громіздкі таблиці (обсягом А4 і більше) допоміжного чи довідкового характеру необхідновинести у додатки.

Приклад:

Таблиця 2.3

Прогноз базової інфляції в Європі на 2023-2025 роки

Роки	Жовтень			Квітень			Різниця		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Європа	10.5	9.4	7.3	10.5	6.4	4.7	0.0	3.0	2.7
Європейські ринки, що розвиваються	20.5	22.4	17.8	21.1	13.8	10.3	-0.7	8.5	7.8
Центральна Європа	13.2	6.5	4.6	13.2	5.8	4.3	0.0	0.8	0.4
Угорщина	17.8	6.7	4.4	17.8	5.5	4.3	0.0	1.2	0.1
Польща	12.1	6.6	4.7	11.8	6.2	4.2	0.1	0.3	0.4
Східна Європа	6.4	6.8	4.5	8.2	4.8	4.2	-1.8	2.2	0.4
Україна	17.8	13.1	8.7	21.2	-	-	-3.5	-	-

Примітка. Розраховано за даними [15]

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій їх наведено у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта варто подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Цитати у роботі, які наведені дослівно, беруться в лапки. Після закінчення цитати або цифрової інформації у квадратних дужках зазначається порядковий номер джерела, який міститься у списку; далі через кому сторінка, звідки взята цитата чи цифра. Наприклад, посилання [5, 10] означає, що цитату взято з джерела, зазначеного у списку використаних джерел під номером 5 на сторінці 10.

Оформлення списку використаних джерел. Список використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано ті чи інші матеріали та на які обов'язково мають бути посилання у тексті. Цей перелік починають із нової сторінки, подаючи бібліографічні описи в порядку, за яким уперше згадують у тексті або в алфавітному порядку з наскрізною нумерацією.

Бібліографічні описи джерел у переліку наводять відповідно до чинних стандартів (з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015).

Кількість використаних джерел у міждисциплінарній курсовій роботі - 2025 найменувань, із них 50% мають бути видані (оприлюднені) упродовж останніх 3-5 років, бажано використовувати джерела, опубліковані за кордоном і розміщені на зарубіжних Інтернет-сайтах. Іншомовні джерела подаються мовою оригіналу. Приклад оформлення списку використаних джерел наведено у додатку Г.

Оформлення додатків. Додатки, як продовження роботи, оформляють на її наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Заголовок додатка розташовують у верхній частині аркуша симетрично до тексту сторінки, він пишеться з великої букви. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велику літеру, що позначає номер додатка, наприклад: «Додаток А».

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за

винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Додатки повинні мати спільну з попереднім текстом наскрізну нумерацію сторінок.

4. Оцінювання та процедура захисту міждисциплінарної курсової роботи

Виконана курсова робота у встановлений термін здається на кафедру і після реєстрації передається науковому керівнику для *рецензування*. Курсова робота рецензується в межах 10 днів після її реєстрації.

У рецензії науковий керівник зазначає позитивні аспекти й недоліки курсової роботи, оцінює ступінь самостійності формування основних положень та висновків, обсяг опрацьованої інформації, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи, а також робить висновок щодо допуску до захисту. У результаті рецензування курсової роботи керівник оцінює якість написання роботи за 100-бальною шкалою.

У разі незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена з урахуванням зауважень рецензента. Роботи, що не одержали позитивного відгуку наукового керівника до захисту не допускаються

Процедура захисту передбачає стислий виклад студентом головних проблем дослідження та їх вирішення, відповіді на запитання.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) за міждисциплінарну курсову роботу визначається як середньозважена величина від оцінки за курсову роботу безпосередньо та захист курсової роботи студентом з наступним переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в шкалу за системою ECTS у наступному порядку.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)

65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

ТЕМАТИКА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Політичний процес становлення та формування відносин України і ЄС.
2. Сучасна публічна дипломатія Японії.
3. Нові напрями інноваційної політики Європейського Союзу.
4. «М'яка сила» у зовнішній політиці Німеччини.
5. Екологічна політика держав-членів ЄС і України: проблеми та перспективи співпраці.
6. Міграційна політика Європейського Союзу: проблеми і перспективи.
7. Інституційна система та формування наднаціональної економічної політики ЄС.
8. Політичний процес становлення та формування відносин України і США.
9. Культурна дипломатія у формуванні іміджу України на міжнародній арені.
10. Міжнародна співпраця України у сфері протидії кібертероризму.
11. Ватикан у сучасних міжнародних відносинах.
12. Сучасна міграційна політика Європейського Союзу: проблеми і перспективи.
13. Арабська весна: причини та наслідки.
14. Регіональна політика ЄС і діяльність Структурних фондів.
15. Відносини між США та Японією на сучасному етапі.
16. Особливості співробітництва України з НАТО.
17. Зародження та розвиток сепаратистських рухів в Іспанії.
18. Освітня політика Європейського Союзу: особливості формування та реалізації.
19. Культурна дипломатія України в контексті євроінтеграції
20. Розширення Європейського Союзу: тенденції та перспективи.
21. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у ЄС: причини та наслідки.
22. Єдина аграрна політика Європейського союзу: шляхи становлення та принципи функціонування.
23. Спортивна дипломатія як інструмент зовнішньої політики держави.
24. Ядерна зброя в сучасній системі міжнародних відносин.

25. Локальні війни та воєнні конфлікти в умовах глобалізації.
26. Військовий потенціал як чинник могутності держави.
27. Транспортна політика Європейського Союзу та України.
28. Інформаційні війни в сучасних міжнародних відносинах
29. Європейська соціальна політика: напрями та тенденції.
30. Українсько-китайські відносини в умовах зростання російської агресії.
31. Українсько-польські відносини в умовах вторгнення Росії в Україну.
32. Особливості інтеграції країн Балтії до ЄС та НАТО.
33. Українсько-канадські відносини на сучасному етапі
34. Гібридні війни: особливості проявів та засоби протидії.
35. Проблема неефективності функціонування ООН.
36. Україно-британські відносини на сучасному етапі.
37. Роль НАТО у врегулюванні міжнародних протистоянь.
38. Країни Вишеградської групи та їх шлях до ЄС: досвід для України.
39. Дипломатичні способи розв'язання міжнародних конфліктів.
40. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.
41. Зовнішня політика Фінляндії на сучасному етапі
42. Вплив транскордонного співробітництва на розвиток прикордонних регіонів та економіки України.
43. Роль Світової організації торгівлі у міжнародних інтеграційних процесах.
44. Механізми врегулювання заморожених конфліктів сучасності.
45. Формування національного бренду України у процесі інтеграції до ЄС.
46. Діяльність Європейського Союзу у сфері забезпечення миру.
47. Особливості співробітництва держав-членів Європейського Союзу у сфері охорони культурних цінностей.
48. Особливості соціального захисту населення в країнах-членах Європейського Союзу.
49. Інноваційний розвиток регіонів ЄС

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зовнішня політика України: навч. посіб. / Л. О. Дорош, О. Я. Івасечко, Я. Б. Турчин ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2021. 347 с.
2. Зовнішня політика України в умовах глобалізації: анот. іст. хроніка міжнар. відносин (2017-2019) / [упоряд., передм. А. Ю. Мартинов ; відп. ред. С. В. Віднянський] ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2020. 309 с.
3. Зовнішня політика України: підручник / О. С. Кучик ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 446 с.
4. Українсько-китайські відносини у 1991-2020 рр. / [В. Головка та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2021. 462 с.
5. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність: навч. посіб. / І. Я. Тодоров ; ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", [Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж.]. Ужгород : УжНУ, 2022. 375 с.
6. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014-2022 рр.): монографія / І. В. Артёмов [та ін.] ; ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж. Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2022. 282 с.
7. Українська призма: зовнішня політика 2020: аналіт. дослідж. / [Брусилівська Ольга та ін.] ; редкол.: канд. політ. наук Бурейко Н., Максак Г., канд. політ. наук Шелест Г. ; ГО "Рада зовніш. політики "Укр. призма", Фонд ім. Фрідріха Еберта, Представництво в Україні. Київ : [б. в.], 2021. 344 с.
8. Вторгнення. За лаштунками кривавої війни Росії та боротьби України за виживання: [війна очима кор. The Guardian, який потрапив до "чорного списку" Кремля] / Люк Гардінг ; [пер. з англ. І. Возняк]. Харків : Віват, 2023. 346 с.
9. Українське століття (1921-2021). Витоки, уроки, перспективи державотворення: нариси / [Тетяна Водотика та ін. ; відп. ред. В. Смолій].

- Київ : Кліо, 2021. 557 с.
- 10.Європейська інтеграція: пріоритети стратегічного розвитку національного господарства України: колект. монографія / [О. І. Авраменко та ін. ; за заг. ред. А. Б. Почтовюк] ; Кременчук. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. Кременчук : Олексієнко В. В. [вид.], 2020. 356 с.
  - 11.Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики / Razumkov centre, Konrad Adenauer Stiftung. Київ : Заповіт, 2020. 99 с.
  - 12.English. European and Euro-Atlantic integration: a textbook for civil servants a. local government employees / Yulia Glukhova [et al.] ; Petro Mohyla Black Sea nat. univ. - 3rd ed., updated. Mykolayiv : PMBSNU publ. house, 2018. 335 p.
  - 13.Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції "Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті російсько-української війни": [м. Ужгород, 23 верес. 2022 р.] / [редкол.: Ю. Остапець (голова) та ін.] ; Департамент освіти і науки, молоді та спорту Закарпат. ОВА [та ін.]. Ужгород : РІК-У, 2022. 355 с.
  - 14.Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / Анатолій Зленко. - 2-ге вид., розшир. і допов. Харків : Фоліо, 2021. 589 с.
  - 15.Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика : монографія / Резніков Валерій Володимирович ; Нац. ун-т цивіл. захисту України. Харків : Діса плюс, 2020. 362 с.
  - 16.Історія України "без брому". Розвиток державності на українських землях / Петро Кралюк. Харків : Фоліо, 2020. 423 с.
  - 17.Екологізація та глобалізація економічній систем XXI століття : монографія / Ярослав Кульчицький [та ін.]. Львів : Галицька видавнича спілка, 2021. 280 с.
  - 18.Глобалізація і суспільство: національний, міжнародний та зарубіжний виміри: монографія / Т. В. Корнякова [та ін.]. ; [ред.: Т. В. Корнякова, Н. С. Юзікова] ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро : Ліра, 2021. 447 с.
  - 19.Радзівєвська С. О. Глобалізація та регіоналізація у світовому господарстві: монографія /; Нац. акад. упр. Київ : ТРОПЕА, 2020. 359 с.
  - 20.Сталий розвиток і соціальна глобалістика: навч. посіб. / Валерій Бебик,

Василь Куйбіда, Надія Мякушко ; Ред. міжнар. журн. "Social and Human Sciences", Всеукр. асоц. політ. наук, Полтав. ін-т економіки і права Ун-ту "Україна". Київ : Талком, 2022. 255 с.

21. Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник / О. А. Сидоров, Н. О. Фісуненко, Т. В. Альошина ; [за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. П. А. Фісуненка] ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Арт-Прес, 2023. 398 с.
22. Міжнародні економічні відносини: стан, проблеми та вектори розвитку: монографія / [Т. Яровенко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Т. Яровенко ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2022. 264 с.
23. Міжнародні економічні відносини та національна економічна діяльність: сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку: колект. монографія / [Алексєєва Т. І. та ін.] ; Центр фінанс.-екон. наук. дослідж. Полтава : Астроя , 2021. 147 с.
24. Глобалізація ринку праці: виклики для України: матеріали доп. круглого столу, 17 груд. 2020 р. / [редкол.: Р. В. Войтович та ін.] ; Ін-т підгот. кадрів Держ. служби зайнятості України. Київ ; Вінниця : Твори, 2021. 80 с.
25. Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір: [дослідження] / [О. В. Білий та ін.] ; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. Київ : Наукова думка, 2018. 276 с.

ДОДАТОК А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

Кафедра міжнародних відносин та дипломатії

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

«ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА СПОСОБИ
ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ»

Студента групи МВСК-41

Тарасюка В.С.

Науковий керівник: д-р іст. наук, професор,
професор кафедри міжнародних відносин та
дипломатії

Дацків І.Б.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Теоретичні аспекти дослідження політичних конфліктів	5
2. Основні способи розв'язання політичних конфліктів	10
3. Практичні рекомендації щодо розв'язання політичних конфліктів в сучасних умовах	16
Висновки	21
Список використаних джерел	23
Додатки	25

ДОДАТОК В

ВСТУП

Сучасний період розвитку суспільства характеризується значним посиленням напруженості, зростанням протиріч, виникненням політичних конфліктів ...

Метою роботи є ...

Для досягнення поставленої у роботі мети визначено такі завдання:

- розкрити теоретичні основи ..;
- з'ясувати ... ;
- виокремити . ;
- окреслити ..

Об'єктом дослідження є сучасні політичні конфлікти . . .

Предметом дослідження є способи розв'язання .

Методи дослідження. У процесі дослідження використані загальні методи наукового пізнання .

Інформаційно-фактологічною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчо-нормативні документи, дані офіційної статистики ...

Курсова робота складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел. Курсова робота викладена на . сторінках, містить . рисунків, . таблиць. Список використаних джерел налічує . найменування.

ДОДАТОК Г

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

В Україні 1 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщення у документах. Приклади оформлення списку використаних джерел подано відповідно до цього стандарту.

Таблиця Д.1

Характеристика джерела	Приклади оформлення
1	2
Книги: Один автор	1. Писаренко Т. В. Глобальні технологічні тренди у сфері озброєння та військової техніки. К. : УкрІНТЕІ, 2020. 89 с. 2. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах : монографія / [В. М. Бебик та ін.]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: ВАДЕКС, 2019. 441 с.
Два автори	1. Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. будва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді"). 2. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посіб. / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега та ін. Львів : Видавництво Львівська політехніка, 2015. 244 с.
Три автори	1. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с..
Чотири і більше авторів	1. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 2. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Кучмій О. П., Фролова О. М. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. К. : Центр вільної преси, 2016. 518 с.
Без автора	1. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Україна в історії Європи XIX - початку XXI ст. : історичні нариси / за ред. С. В. Віднянського. НАН України. Інститут історії України. К. : Інститут історії України, 2020. 814 с. 3. Практичні аспекти стратегічного планування в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності: навч. посіб. / В. І. Абрамов, А. В. Дацюк, М. М. Шевченко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Мельника, Л.М. Шипілової. Київ : НАДУ, 2018. 128 с.
Багатотомні видання	1. Фінансово-економічна грамотність: підручник: за ред.: О. Б. Жихор, О. В. Димченко. у 2-х частинах. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. Частина 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. 1024 с.
Автореферати дисертацій	1. Уллах П. Е. Політика США у Південній Азії (1965-1972 рр.): автореф. дис. канд. істор. наук : 07.00.02 всесвітня історія / Харківський нац. універ. імені В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 21 с.

Продовження табл. Д.1

1	2
Дисертації	1. Тулай О. І. Державні фінанси у забезпеченні сталого людського розвитку : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Терноп. нац. екон. ун-т Тернопіль, 2016. 500 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : Законодавство України з останніми змінами 2019. Київ : Видавництво Право, 2019. 75 с. 2. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 3. Закон України «Про інформацію» [Редакція від 25.06.2016 р.] // Сайт Верховної Ради України. 4. Про Стратегію сталого розвитку Україна-2020: указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015] / Верховна Рада України. 5. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 23 листопада 2017 року № 2629-VIII. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-18 (дата звернення: 15.12.2017). 5. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. Урядовий кур'єр. 2019. 2 жовтня (№ 188). С. 12.
Частина видання: Книги	1. Сидор І. П. Бюджетна децентралізація в контексті наповнення місцевих бюджетів. <i>Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія.</i> / за ред.: О.П. Кириленко та О. І. Тулай. Тернопіль, 2017. С. 78-88 с.
Частина видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)	1. Погоріла Н.О. Політика США щодо корейського півострова постбіполярної доби. <i>Збірник тез доповідей міжнародного науково-практичного форуму Дипломатичної академії України при МЗС України</i> (м. Київ) / за заг. Ред. В. Г. Циватого, Н. О. Татаренко / Київ, ДАУ при МЗС України, 2016. С.67-69. 2. Дацків І. Б. Європейський Союз у зовнішній політиці України: основні тенденції. <i>Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у XXI ст.</i> Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3-4 квітня 2020 р.). Київ : ГО «Київська наукова суспільна організація», 2020. С. 5-10.
Довідкові видання	1. Енциклопедія Сучасної України. Т. 15. Кот - Куз / Співголови редкол.: 1. М. Дзюба, А. І. Жуковська. К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАНУ, 2014. 712 с.. 2. Попова Т.В. Стратегічні комунікації : словник / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан ; за загальною редакцією В. А. Ліпкана. Київ : ФОП О. С.Ліпкан, 2016. 416 с.
Періодичні видання (журнали, газети)	1. Алексанян А. А. Структура понять національної та міжнародної безпеки: загальні риси і розходження. <i>Право. Журнал Вищої школи економіки.</i> 2012. № 4. С. 126-133. 2. Єнін М., Мельниченко А., Мельник Л. Гібридна війна як різновид соціально-політичних конфліктів: сутність, технології, домінуючі дискурси. <i>Актуальні проблеми філософії та соціології.</i> 2019. № 25. С. 102-112. 3. Кравченко В. МЗС з обмеженою відповідальністю. <i>Дзеркало тижня.</i> 2020. Вип. № 1277 (11 січня - 17 січня).

Продовження табл. Д.1

1	2
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="454 264 1501 338">1. Найважливіші проблеми сучасності. URL: https://pidru4niki.com/12110708/geografiya/demografichna_problema. <li data-bbox="454 338 1501 412">2. Щорічник СІПРІ 2018 озброєння, роззброєння та міжнародна безпека. URL: https://razumkov.org.ua/images/sipri/SIPRI_2018_ukr.pdf. <li data-bbox="454 412 1501 521">3. Горбач А. Зброя масового знищення - головна загроза ХХІ ст.: виклики 2020-2030. URL.: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40599/1/111.pdf. <li data-bbox="454 521 1501 629">4. Яремко І., Мазур Ю., Карковська В., Лукашевська У. Архетипний аналіз сучасного стану міжнародної безпеки України. <i>Traektoria Nauki = Path of Science</i>. 2020. Vol. 6. № 10. С. 2023-2031.